

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

Rješenje

**po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti protiv privrednog subjekta
Centralno grijanje d.d. Tuzla**

**Sarajevo
maj, 2020. godine**

Broj: UP 03-26-2-018-30/19
Sarajevo, 28.05.2020. godine

Na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (1) tačka c), člana 48. stav (1) tačka b), a u vezi sa članom 10. stav (2) tačka d), Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09), u postupku pokrenutom po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti, broj: UP-03-26-2-018-1/19 od 05.11.2019. godine protiv privrednog subjekta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, ul. Krečanska br. 1. 75 000 Tuzla, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja, u smislu člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće na 69. (šezdesetdevetoj) sjednici održanoj dana 28.05.2020. godine, je donijelo

R J E Š E N J E

1. Utvrđuje se da je privredni subjekt „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, zloupotrijebio dominantan položaj na tržištu distribucije toplotne energije u Gradu Tuzla, primjenom člana 29. Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije broj: 01-5439-2010/II-VNR-1 od 05.01.2010. godine kojim su propisani uslovi izdvajanja tarifnog kupca iz toplinskog sistema kao i obaveza plaćanja svih troškova osim troškova energije za tarifne kupce kojima je odobreno izdvajanje iz toplinskog sistema, što predstavlja uslovljavanje drugoj strani da prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom sporazuma, u skladu sa odredbama člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji.
2. Nalaže se privrednom subjektu, „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla :
 - u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema ovog Rješenja da izmijeni član 29. Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije broj: 01-5439-2010/II-VNR-1 od 05.01.2010. godine na način da se odredbe istog usklade sa Zakonom o konkurenciji, te da u ostavljenom roku dostave dokazi o izvršenju istog.
3. Izriče se novčana kazna „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, zbog kršenja odredbi iz člana 10. stav (2) tačke d) Zakona o konkurenciji, utvrđene u tački 1. ovog Rješenja, u visini od 20.000,00 KM (dvadesethiljada i 00/100 KM), u skladu sa odredbom člana 48. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, koju je dužan platiti u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ovog Rješenja.
4. Ukoliko „Centralno grijanje“ d.d. ne uplati izrečenu novčanu kaznu iz tački 3. u ostavljenom roku, ista će se naplatiti prinudnim putem, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.
5. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u „Službenom glasniku BiH“, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je putem kontakt obrasca web stranice www.bihkonk.gov.ba, zaprimilo Prijavu zloupotrebe dominantnog položaja i Incijativu za pokretanje postupka pred Konkurencijskim vijećem po službenoj dužnosti protiv privrednog subjekta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, zbog odbijanja zahtjeva za isključenje sa sistema daljinskog grijanja korisnicima navedene usluge.

U cilju prikupljanja podataka i informacija u vezi sa načinom isporuke i obračuna toplotne energije, Konkurencijsko vijeće se dana 06.07.2018. godine aktom broj: 01-26-10-243-4/18 obratilo privrednom subjektu „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, ul. Krečanska br. 1. 75 000 Tuzla pri čemu je između ostalog zatraženo da se dostave sve informacije i pojašnjenja koja se odnosi na djelatnost proizvodnje i distribucije toplotne energije, propise koji regulišu navedenu djelatnost, kao informaciju pod kojim uslovima se korisnik može isključiti sa sistema daljinskog grijanja.

Privredni subjekt „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla se na traženo očitovao dana 24.01.2019 godine i dostavio Konkurencijskom vijeću podneskom broj: 01-26-10-243-7/18 slijedeće informacije:

S obzirom na to da su distributeri toplotne energije i da nemaju djelatnost proizvodnje, propisi koji regulišu djelatnost distribucije toplotne energije su slijedeći: Zakon o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 11 od 19.12.2005. godine), Odluka o snabdijevanju Grada toplotnom energijom („Službeni glasnik Grada Tuzla2 br: 10/17), Opšti uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije, Tehnički uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije, Tarifni pravilnik za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije (na ove akte je Opštinsko vijeće Tuzla, dana 28.01.2010.godine, dalo saglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1).

Kao zona toplifikacije je definisan uži dio grada Tuzla gdje spadaju svi kolektivni stambeni objekti i dio individualnih stambenih objekata. Ukupan broj korisnika centralnog grijanja je 23.203 korisnika, od čega su 21.352 domaćinstva, 1.694 privreda i 157 ustanove. Na ovaj način su korisnici podjeljeni na velike tarifne grupe, a potpisanih ugovora je cca 70%.

Uslovi pod kojima se korisnik može isključiti sa sistema daljinskog grijanja su precizirani Opštim uslovima za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije na koje je saglasnost dalo Opštinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010 godine, koji su u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona.

U odgovoru se nadalje navodi da je tržišni udio Centralnog grijanja d.d. Tuzla, izračunat na osnovu broja stanovnika i iznosi 49,83% u Gradu Tuzla.

U prilogu dopisa su dostavljeni obrasci ugovora za fizička lica domaćinstva i za pravna lica privreda, kao i kopija Odluke o davanju saglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralnog grijanja“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, koju je donijelo Opštinsko vijeće Tuzla dana 15.12.2009. godine.

Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid u propise koje je privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla u svom odgovoru, naveo kao propise koji regulišu djelatnost distribucije toplotne energije i to; Opšte uslove za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije, Tehničke uslove za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije i Tarifni pravilnik za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije (na ove akte je Opštinsko vijeće Tuzla, dana 28.01.2010.godine, dalo saglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1).

Analizom odredbi Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije i Tarifnog pravilnika za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuka toplinske energije, koje je donio Nadzorni odbor privrednog subjekta Centralno grijanje, te odredbi Ugovora o isporuci toplotne energije, Konkurencijsko vijeće smatra da postoji osnovana sumnja, da se pojedinim odredbama navedenih propisa značajno sprječava, ograničava i narušava tržišna konkurencija. Ovo se naročito odnosi na odredbe kojima se predviđa mogućnost, odnosno uslovi izdvajanja tarifnog kupca

iz toplinskog sistema, te obračun naknade korisnicima za vrijeme privremenog isključenja iz centralnog toplifikacionog sistema, što ukazuje na eventualno postojanje povrede člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji od strane privrednog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla.

1. Postupak po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti

Na osnovu navedenog, Konkurencijsko vijeće je u skladu sa članom 32. stav (1) Zakona, donijelo Zaključak o pokretanju postupka po službenoj dužnosti broj: UP 03-26-2-018-1/19 od 05.11.2019. godine (u daljem tekstu: Zaključak), protiv privrednog subjekta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, ul. Krečanska br. 1. 75 000 Tuzla, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja, u smislu člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji.

U skladu sa članom 33. stav (1) Zakona, Konkurencijsko vijeće je, dana 05.11.2019. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-5/19, dostavilo predmetni Zaključak na očitovanje, te istim aktom od privrednog subjekta Centralno Grijanje zatražilo dokumentaciju relevantnu za predmetni postupak.

Traženu dokumentaciju, kao i odgovor na Zaključak, privredni subjekt je dostavio dana 26.11.2019. godine podneskom broj: UP 03-26-2-018-6/19 navodeći sljedeće:

- Članom 10. Tarifnog pravilnika za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine definisane su tarifne grupe, te pojašnjenje za Tarifnu grupu 1.2. - domaćinstva, obračun po MWh i Tarifnu grupu II.3. - privreda, obračun po MWh:
- Članom 18. Tarifnog pravilnika za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije je definisano da „ Raspodjela troškova za isporučenu količinu toplinske energije se može vršiti na sljedeće načine: prema m², (Tarifna grupa 1.2.1, II.3.1 i III.2.1) prema instalisanoj snazi, (Tarifna grupa 1.2.2, II.3.2 i III. 2.2) prema djeliteljima, (Tarifna grupa 1.2.3, II. 3.3 i III. 2.3) prema internim brojevima - kalorimetrima. (Tarifna grupa 1.2.4, II. 3.4 i III. 2.4)“.
- Članom 19. Tarifnog pravilnika za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine propisano je sljedeće: "Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu" troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. U raspodjeli troškova se određuje udio u troškovima isporuke toplinske energije pojedinačnog potrošača, a zbir svih udjela mora iznositi 100 procenata. Raspodjelu troškova je moguće mijenjati samo uz pismenu saglasnost svih potrošača i uzima se u obzir sa prvim narednim obračunskim periodom. Ako potrošači ne podnesu distributeru „ raspodjelu " troškova iz prvog stava, distributer obračunava pojedinačnim potrošačima troškove isporuke toplinske energije u skladu sa podacima iz „ raspodjele " koje ima na raspolaganju, ali ako tih podataka nema, prema jednakim udjelima."
- U skladu sa navedenim, potrebno je da se distributeru od strane ovlaštenog predstavnika potrošača dostave udjeli svih potrošača sa zajedničkog mjesta potrošnje, a tako i za one potrošače za koje su se ovlaštene predstavnici i suvlasnici te zgrade odlučili da isključe ili umanje udio određenog potrošača, u skladu sa članom 30. stav 1. Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine. Drugim riječima, potrošnja toplotne energije za cijelu zgradu sa zajedničkog mjerila mora se preraspodjeliti na ostale korisnike, a o tome svi moraju biti saglasni. Potrošena toplotna energija sa zajedničkog mjerila bi se podijelila na osnovu ovjerene sporazumno izrađene raspodjele troškova, koja se prije promjene ugovora dostavi distributeru toplotne energije od strane predstavnika potrošača sa zajedničkog mjerila.
- Pojašnjenje i primjer imamo na sistemu poslovne zgrade PZC Stupine za tarifnu grupu II.3. koji potrošnju sa zajedničkog mjerila dijele po grijnoj površini. Da bi se korisnik isključio u toj zgradi taj posao rješava predstavnik tog objekta/zgrade uz saglasnost sa ostalim korisnicima. Oni nadgledaju isključenja i eventualna usključenja i predstavnik zgrade prijavljuje korisnike dopisom na protokol.

- Članom 13. Tarifnog pravilnika za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine propisano je da "Iznos za cijenu grijanja prema brojilu-kalorimetru (Tarifna grupa I.2, II. 3 i III. 2) sastoji se iz dva dijela:- Iznos za količinu isporučene toplinske energije, koji se dobije tako da se broj isporučenih MWh množi sa cijenom za toplinsku energiju (KM/MWh), a iznos za fiksni dio priključne snage (KM/MW/mj), koji se dobije tako da se vrijednost instalisane snage u MW množi sa jediničnom cijenom na godišnjem nivou i dijeli sa brojem mjeseci fakturisanja."
- U vezi sa gore navedenim, navodi se da fiksni dio iznosi 0,00 KM, obzirom da je Odlukom Općinskog vijeća Tuzla data saglasnost na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje" d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh broj 01-14-7744-2009 od 15.12.2009. godine („Službeni glasnik Općine Tuzla" broj 13/2009), po kojoj je utvrđena cijena usluge grijanja po MWh po kategorijama korisnika samo za dio potrošnje bez fiksnog dijela.
- Energetska cjelina je posebni dio građevine koji čini samostalnu funkcionalnu cjelinu i posjeduje sopstvenu toplinsku podstanicu, koja se zagrijava sa posebnim cirkulacionim krugom iz mjesta predaje toplinske energije. Ukoliko bi se korisnicima tarifne grupe I.1. - domaćinstva, obračun po metru kvadratnom površine grijanja dozvolilo isključenje došlo bi do ugrožavanja kvaliteta i standarda zagrijavanja ostalih korisnika. Zato isključenje dijela energetske cjeline za tarifnu grupu I.1. nije dozvoljeno, što je u skladu i sa Zakonom o komunalnim djelatnostima TK.
- Priključenje objekta kao cjeline započinje sa izdavanjem načelne saglasnosti u kojoj je definisano, između ostalog, da je potrebno da se uradi projekt instalacije centralnog grijanja u objektu. Svi stanovi su obuhvaćeni zagrijavanjem i u proračunu toplotnih gubitaka nema gubitaka između stanova, jer su to sve prostori koji se zagrijavaju na istu sobnu temperaturu. Ukoliko bi se dozvolilo isključenje pojedinih stanova u energetske cjelini morala bi se uraditi izmjena projekta instalacije centralnog grijanja i izolovati zajednički zidovi prema susjednim stanovima, kao da su vanjski, te izolovati vertikale u tim stanovima, a radijatorske veze kod vertikale izrezati i blindirati.
- U tom slučaju u izmjenjenim uslovima proračuna toplinskih gubitaka u susjednim stanovima uz proračun isključenih stanova kao negrijanog prostora, doći će se do povećanja toplotnih gubitaka i instalisane toplinske snage odnosno potrebe za radijatorima više snage. U slučaju da su u stanovima koji se nastvaljaju zagrijavati postavljeni člankasti radijatori, isti bi se morali proširiti određenim novoproračunatim brojem članaka, a ukoliko su postavljeni pločasti radijatori, isti bi se morali zamjeniti radijatorima veće snage. Sve ove troškove trebao bi finansirati onaj ko zahtjeva isključenje i trebao bi imati pismenu saglasnost svih vlasnika/krisnika stanova sa kojima ima zajedničke zidove. S obzirom da bi isključeni stan bio u objektu koji se grije, isti bi bio indirektno zagrijavan jer je dio objekta i za to bi trebalo fakturisati fiksni trošak za tarifnu grupu I.1. (koji je trenutno kod nas na SDG Tuzla 0,00 KM), a za tarifne grupe I.2 i II.3. na osnovu sporazumno izrađene raspodjele svih korisnika. Ova procedura bi omogućila da uticaj ovog isključenja bude smanjen na najmanju mjeru.
- U vezi sa svime gore navedenim i s obzirom na složenost ove procedure i na uticaj na zagrijavanje energetske cjeline, u Opštim uslovima za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine je i utvrđen član 29. koji glasi:
- „ Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema bez saglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije i snabdjevača toplinskom energijom. (Tarifna grupa I.2 i II. 3) Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sistema, dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.
Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem nije data saglasnost distributera toplinske energije i snabdjevača toplinskom energijom za izdvajanje iz toplinskog sistema, može u roku od 15 dana od dana prijema odluke o nedavanju saglasnosti izjaviti žalbu Nadzornom odboru. Rješenje Nadzornog odbora je konačno.

Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pismenom obliku. (Tarifna grupa I.1) "

- Članom 16. stav 3. Zakona o komunalnim djelatnostima TK („Službene novine TK" broj 11/2005) je decidno propisano da „Korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozio kvalitet korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno uticalo na okoliš". Shodno navedenom, isporučilac i postupa u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima TK, Opštim uslovima za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine, Tehničkim uslovima za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine i Tarifnim pravilnikom za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine, na koje je Općinsko vijeće Tuzla dalo svoju saglasnost.

Zaključkom o produženju roka za donošenje rješenja broj: UP 03-26-2-108-14/19 od 11.02.2020. godine, Konkurencijsko vijeće je produžilo rok za donošenje rješenja za dodatna 3 (tri) mjeseca u postupku koji se vodi pred Konkurencijskim vijećem po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti broj: UP 03-26-2-018-1/19 od 05.11.2019. godine, protiv privrednog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka d) Zakona. Aktom broj: UP 03-26-2-018-15/19 dana 11.02.2020. godine, Konkurencijsko vijeće je privrednom subjektu Centralno grijanje d.d. Tuzla dostavilo predmetni zaključak.

Konkurencijsko vijeće u toku postupka, a sa ciljem prikupljanja podataka i informacija koje bi pomogle u utvrđivanju stvarnog činjeničnog stanja, se u više navrata obratilo Centralnom Grijanju sa zahtjevom za dostavu podataka i to dana 20.01.2020. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-11/19, dana 04.02.2020. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-13/19, dana 20.02.2020. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-17/19.

Privredni subjekt Centralno grijanje je na naprijed navedene zahtjeve za dostavu podataka odgovorio podnescima zaprimljenim pod brojem: UP 03-26-2-018-12/19 od 30.01.2020. godine, podneskom broj: UP 03-26-2-018-16/19 od 17.02.2020. godine, podneskom broj: UP 03-26-2-018-18/19 od 04.03.2020. godine i podneskom broj: UP 03-26-2-018-20/19 od 13.03.2020. godine u kojima se u bitnom navodi sljedeće:

- Broj tarifnih kupaca toplinske energije sa kojima imamo zaključene ugovore o snabdijevanju toplinskom energijom koji imaju pojedinačno mjerilo toplinske energije i zajedničko mjerilo toplinske energije, i to:
 - a) za kategoriju "Domaćinstva": Tarifna grupa I.2.4 Domaćinstva obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po individualnim mjerilima 2227 korisnika; Tarifna grupa I.2. Domaćinstva po po MWh utrošene toplotne energije 264 stambenih objekata; Tarifna grupa I.2.1. Domaćinstva obračun po MWh utrošene toplotne energije na zajedničkom mjerilu raspodjela po m² površine grijanja 49 korisnika (Napomena: Nema zahtjeva za isključenjem u ovoj tarifnih grupi sa zajedničkog mjerila toplinske energije)
 - b) za kategoriju "Privreda": Tarifna grupa II.3. Privreda obračun po MWh utrošene toplotne energije 468 korisnika; Tarifna grupa II.3.1 Privreda obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po m² površine grijanja 134 korisnika; Tarifna grupa II.3.3. Privreda obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po djelateljima 165 korisnika; Tarifna grupa II.3.4, Privreda obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po individualnim mjerilima 210 korisnika,
- Od tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplinske energije iz tarifnih grupa za domaćinstvo nema zahtjeva za isključenje, dok od tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplinske energije iz tarifnih grupa za privredu ima zahtjeva za isključenje iz tarifne grupe II.3.1 Privreda obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po m² površine grijanja, ima 10

zahtjeva za isključenjem usaglašeno sa predstavnicima objekata (Oni su donijeli odluku na nivou objekta) i odobreno je isključenje. Za te prostore nema fakture (odnosno faktura je nula KM) s obzirom da cijena za jedinicu angažovane snage (KM/MW) za tarifnu grupu II.3-fiksni dio nije utvrđena Odlukom Općinskog vijeća Tuzla od 15.12.2009. godine o davanju saglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje" d.d, Tuzla i utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, jer je cijena utvrđena samo na osnovu obračunate potrošnje izraženoj u MWh za sve kategorije korisnika.

- Obzirom da je članom 29. stav 2. Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije iz sistema daljinskog grijanja za grad Tuzlu propisano da je "Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sistema dužan plaćati sve troškove osim troškova energije. ", obavještavamo Vas da za tarifne kupce iz tarifne grupe broj I.2 i II.3 sa zajedničkog mjerila toplinske energije nema fakture (odnosno faktura je nula KM), s obzirom da cijena za jedinicu angažovane snage (KM/MW) za tarifnu grupu II.3-fiksni dio nije utvrđena Odlukom Općinskog vijeća Tuzla od 15.12.2009. godine o davanju saglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje" d.d. Tuzla i utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, jer je cijena utvrđena samo na osnovu obračunate potrošnje izražene u MWh za sve kategorije korisnika.
- Za slučaj da se obračun vrši po utrošenoj toplotnoj energiji na zajedničkom mjerilu toplotne energije, a raspodjela vrši npr. po površini grijanja potrebno je da „Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izradenu „ raspodjelu" troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. " S obzirom da izdvajanje nekog od korisnika utiče na ostale korisnike u objektu odnosno na susjedne stanove/prostore, za izdvajanje nekog tarifnog kupca potrebno je da ostali kupci budu saglasni, jer će na taj način odobriti uticaj izdvajanja tog kupca i neće imati pravo da se žale distributeru toplotne energije zbog smanjenog nivoa zagrijavanja u njihovim stanovima, jer su bili saglasni sa izdvajanjem.
- Stoga je članom 29. stav 1. propisano da „ Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema bez saglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije. (Tarifna grupa I.2 i II.3) "
- Priključenje objekta kao cjeline započinje sa izdavanjem načelne saglasnosti u kojoj je definisano, između ostalog, da je potrebno da se uradi projekt instalacije centralnog grijanja u objektu. Svi stanovi su obuhvaćeni zagrijavanjem i u proračunu toplotnih gubitaka nema gubitaka između stanova, jer su to sve prostori koji se zagrijavaju na istu sobnu temperaturu. Ukoliko bi se dozvolilo isključenje pojedinih stanova u energetske cjelini morala bi se uraditi izmjena projekta instalacije centralnog grijanja i izolovati zajednički zidovi prema susjednim stanovima, kao da su vanjski, te izolovati vertikale u tim stanovima, a radijatorske veze kod vertikale izrezati i blindirati. U tom slučaju u izmjenjenim uslovima proračuna toplinskih gubitaka u susjednim stanovima, uz proračun isključenih stanova kao negrijanog prostora, doći će se do povećanja toplotnih gubitaka i instalisane toplinske snage, odnosno potrebe za radijatorima više snage. U slučaju da su u stanovima koji se nastavljaju zagrijavati postavljeni člankasti radijatori, isti bi se morali proširiti određenim novoproračunatim brojem članaka, a ukoliko su postavljeni pločasti radijatori, isti bi se morali zamjeniti radijatorima veće snage. Problem bi nastupio ako se korisnik koji plaća zagrijavanje svog stana po površini grijanja na standardne uslove žalio na smanjen kvalitet zagrijavanja zbog isključenja susjednog ili susjednih stanova, a distributer tu ne bi mogao uraditi ništa osim da pregrijava kompletan objekat, smanji energijsku efikasnost toplinske podstanice i na taj način smanji i kapacitet mogućih priključenja ostalih objekata na sistem daljinskog grijanja, što je veliki trend trenutno u borbi za smanjenje aerozagađenja u gradu Tuzla.
- Osim toga, to bi bilo u suprotnosti sa članom 16. stav 3. Zakona o komunalnim djelatnostima TK („Službene novine TK" broj 11/2005, gdje je decidno propisano da „ Korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozio kvalitet korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno uticalo na okoliš".

- Da su za isključenje sa sistema grijanja iz Tarifne grupe 1.1. Domaćinstva imali oko 50 zahtjeva godišnje, a oko 150 za tri godine, s tim da se zahtjevi pojedinih korisnika ponavljaju svake godine, te da nisu u mogućnosti u ovom momentu utvrditi i dostaviti tačan broj.
- Računi za centralno grijanje korisnicima se ispostavljaju samo za period koliko traje sezona grijanja, a u skladu sa članom 24. stav 2. Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije: "Distributer isporučuje toplinsku energiju kontinuirano počev od 15. oktobra tekuće do 15. aprila naredne godine. Izuzetno sezona grijanja može početi (najranije) 01. oktobra, a završiti (najkasnije) 30. aprila ,ako se mjerenjem ustanovi da temperatura zraka u pomenutom periodu iznosi (mjereno tri dana uzastopno u 21 sat) 12 stepeni Celzijusa ili manje za početak sezone ili 12 stepeni Celzijusa ili više za kraj sezone. Isporuka toplinske energije je kontinuirana (sa noćnim režimom od maksimalno 8 sati)."
- Odlukom Općinskog vijeća Tuzla od 15.12.2009. godine o davanju saglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje" d.d. Tuzla kojom je utvrđena cijena usluge grijanja po m² i cijena usluge grijanja po MWh, nije utvrđena cijena za fiksni dio priključne snage, iako je isti utvrđen Tarifnim pravilnikom, tako da se cijena utvrđuje samo na osnovu obračunate potrošnje izražene u MWh za sve kategorije korisnika. Odlukom Općinskog vijeća nije utvrđeno kako se obračunava fiksni dio priključne snage predviđen Tarifnim pravilnikom, jer nisu dobili saglasnost na to, iako je Tarifnim pravilnikom propisano da se fiksni dio računa prema priključenoj snazi iz projektne dokumentacije, koji bi se mogao obračunavati i preko površine grijanja ako taj podatak o objektu ne postoji, ali takav način obračuna se ne primjenjuje.
- Da je članom 18. Tarifnog pravilnika propisano da:"Obračunavanje isporuke toplinske energije se kod pojedinačnog potrošača vrši: svrstavanjem potrošača u odgovarajuću tarifnu grupu, obračunavanjem isporučenih količina toplinske energije prema važećoj cijeni." Cijena toplotne energije po Odluci za MWh toplotne energije iznosi 61,80 KM bez PDV-a. "Raspodjela troškova za isporučenu količinu toplinske energije se može vršiti na slijedeće načine :
 - prema m², (Tarifna grupa I.2.1, II.3.1 i III.2.1)
Očitavanje utroška toplotne energije se izvrši na zajedničkom obračunskom mjerilu za objekat i raspodjeli se potrošeno na sve stanove/prostore na osnovu površina grijanja u objektu. Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje najčešće njihov predstavnik distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, dužan je podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu" troškova koja se slaže sa površinama grijanja koje su imali i ranije ili su u projektu, ali u skladu sa Članom 30. stav 1. ovi udjeli se mogu i izmjeniti i dostaviti zahtjevanu raspodjelu.
 - prema instalisanoj snazi, (Tarifna grupa I.2.2, II.3.2 i III.2.2)
Očitavanje utroška toplotne energije se izvrši na zajedničkom obračunskom mjerilu za objekat i raspodjeli se potrošeno na sve stanove/ prostore na osnovu instalisanih toplinskih snaga u objektu. Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje, najčešće njihov predstavnik distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, dužan je podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu" troškova koja se slaže sa površinama grijanja koje su imali i ranije ili su u projektu, ali u skladu sa članom 30. stav 1. ovi udjeli se mogu i izmjeniti i dostaviti zahtjevanu raspodjelu.
 - prema djeliteljima, (Tarifna grupa I.2.3, II.3.3 i III.2.3):
Očitavanje utroška toplotne energije se izvrši na zajedničkom obračunskom mjerilu za objekat i raspodjeli se prvo na dva dijela: dio koji vlasnici u svom dopisu odluče da žele da se dijeli na sve stanove/prostore na osnovu površine grijanja bez obzira da li je blindirano grijno tijelo za stan/prostor (ovaj dio energije za koji su se odlučile dvije poslovne zgrade iznosi 30%). Drugi dio energije se dijeli na osnovu utroška sa djelatelja troškova toplotne energije odnosa iznosa alokatorskih jedinica za obračunski period. Ni za ove račune nema pravog fiksnog dijela, jer je on 0,00 KM. Korisnici preko svog predstavnika dostavljaju očitavanja sa svojih djelatelja troškova toplinske energije ugrađenih na njihovim radiatorima.
 - prema internim brojljima - kalorimetrima. (Tarifna grupa I.2.4, II.3.4 i III.2.4):

Ako se više potrošača iste ili različite tarifne grupe snabdijeva toplinskom energijom preko zajedničkog potrošnog mjesta sa zajedničkim mjernim uređajem, isporučena toplinska energija obračunava se u skladu sa "raspodjelom" troškova na tom potrošnom mjestu i odgovarajućom tarifnom grupom.

- Raspodjela se vrši prema internim broјilima-kalorimetrima i stanovi vašeg objekta su tarifna grupa: domaćinstva obračun po MWh raspodjela prema internim broјilima - kalorimetrima. (Tarifna grupa I.2.4.); Poslovni prostori tog objekta su tarifna grupa: privreda obračun po MWh raspodjela prema internim broјilima - kalorimetrima. (Tarifna grupa II.3.4); ostali potrošači obračun po MWh raspodjela prema internim broјilima - kalorimetrima. (Tarifna grupa III.2.4).
- Obračunsko mjerilo je mjerilo ugrađeno u toplinskoј podstanici na kojem se očitava potrošnja toplotne energije za cijeli objekat. Sva energija utrošena sa obračunskog mjerila mora se raspodjeliti na korisnike predmetnog objekta, što je u skladu sa članom 19. Tarifnog pravilnika za isporuku toplinske energije iz sistema daljinskog grijanja za grad Tuzla. Raspodjela cjelokupno utrošene energije za objekat sa obračunskog mjerila dijeli se prema internim (razdjelnim) mjerilima svakog korisnika.
- Šifra 57 na računu: Zaduženje po osnovu utroška MWh (krajnje stanje - početno stanje) sa individualnog razdjelnog mjerila za stan/prostor.; Šifra 59 na računu: Angažovani kapacitet je 0, jer je trenutno fiksni dio računa 0,00 KM.; Šifra 60 na računu: Razlika očitavanja obračunska- razdjelna je razlika između utroška topline očitane na obračunskom mjerilu i sume internih (razdjelnih) mjerila dijeli se na sve korisnike na osnovu instalisane toplinske snage za svaki stan/prostor koja je uzeta iz projekta odnosno iz ugovora. Raspodjelu ovih troškova moguće je i mijenjati, ali samo uz pismenu saglasnost svih korisnika.
- Razlika u infrastrukturi za korisnike tarifnih grupa I.1, I.2 i II.3 ne mora biti ukoliko se raspodjela vrši: prema m², prema instalisanoј snazi i prema djeliteljima. Ako se pak raspodjela vrši - prema internim broјilima - kalorimetrima za svaki stan/prostor onda postoji razlika i zajedničke vertikale su u javnoj površini (stubištu) i na njima su ugrađena po projektu mjerila toplotne energije za svaki stan/prostor. Obračunsko mjerilo je uvijek na ulazu za cijeli objekat. Očitavanja se mogu vršiti radio komunikacijom ili M-bus komunikacijom. Sa te tačke razvod prema grijnim tijelima može biti kao jednocijevni ili dvocijevni sistem.
- Na sve stanove/prostore u jednoј energetskoj cjelini, gdje se sa istog cirkulacionog kruga iz podstanice snabdijevaju grijna tijela energijom, primjenljiv je član 16. stav 3. Zakona o komunalnim djelatnostima TK („Službene novine TK" broj 11/2005), odnosno svakim otkazivanjem bi se ugrozio nečiji kvalitet zagrijavanja. U nekim primjerima npr. potkrovlja bio bi uticaj na manje korisnika, ali se mora prepraviti mreža zbog odzračivanja instalacije i to može uticati na onemogućenje cirkulacije na pojedinim vertikalama za cijeli objekat (primjer velikog broja objekata i instalacije grijanja u kupatilima).
- Po svakom zahtjevu se vrši ocjena tehničkih mogućnosti što je u većini slučajeva i moguće izvesti isjecanjem i blindiranjem veza za grijna tijela, konsultuje se projektna dokumentacija kako bi se utvrdilo da postoji uticaj na povećanje toplotnih gubitaka za ostale susjedne korisnike direktno, a za okoliš indirektno uzimajući u obzir da je zagrijavanje objekata iz kombinovane transformacije hemijske energije goriva u električnu i toplotnu energiju najefikasniji način zagrijavanja i najbolji po okoliš uzimajući u obzir isti izvor energije.

2. Prikupljanje podataka od trećih lica

U toku postupka radi utvrđivanja svih relevantnih činjenica, u smislu člana 35. stav (1) tačka a) i c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je prikupljalo podatke i dokumentaciju i od drugih tijela/institucija koje nisu stranke u postupku.

Konkurencijsko vijeće je, dana 05.12.2019. godine uputilo Zahtjeve za dostavljanje podataka (da li se obračunava i naplaćuje fiksni trošak npr. u vidu paušala, tzv. distributivnih troškova i sl. korisnicima nakon privremenog ili trajnog isključenja iz snabdijevanja komunalnom uslugom koju pružaju) privrednim subjektima: JP Elektrprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Elektrodistribucije Tuzla,

Poslovna jedinica distribucije Tuzla, Vrapča 2, 75 000 Tuzla aktom broj: UP 03-26-2-018-7/19 i Vodovod i Kanalizacija d.o.o Tuzla, Franjevačka 30, 75 000 Tuzla aktom broj: UP 03-26-2-018-8/19 .

Dana 16.12.2019. godine, dostavljen je podnesak Vodovod i Kanalizacija d.o.o Tuzla broj:8135/19 od 13.12.2019. godine (zaprimljen pod brojem: UP 03-26-2-018-9/19) u kojem se, između ostalog, navodi da u skladu sa Opštim i tehničkim uslovima snabdjevanja vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda Opštine Tuzla, za kolektivne stambene jedinice ne postoji termin trajnog nego samo privremenog odjavljivanja usluge. U koliko je riječ o stambenim objektima novije gradnje gdje su postavljeni interni vodomjeri za svaku stambenu jedinicu, vrši se skidanje internog vodomjera na zahtjev korisnika usluge, dok kod kolektivnih stambenih jedinica starije gradnje gdje se obračun vrši putem zajedničkog vodomjera, odjava se vrši putem saglasnosti predsjednika odbora etažnih vlasnika i samih etažnih vlasnika. Kod individualnih stambenih objekata postoji mogućnost privremenog otkazivanja usluge po Zahtjevu za privremenu odjavu, sa tim da privremeno isključeni korisnik ukoliko ne podnese Zahtjev za ponovnu prijavu u roku od dvije godine, gubi pravo na priključak na tom potrošačkom mjestu. Korisnici koji se privremeno odjave sa usluge obračunavaju im se troškovi naknade za održavanje vodomjera u iznosu od 2,50 km za stambene objekte i 4,10 km za poslovne objekte. U skladu sa Opštim i tehničkim uslovima snabdjevanja vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda Opštine Tuzla, postoji mogućnost raskidanja ugovora sa korisnikom što bi moglo predstavljati vid trajnog otkazivanja usluge.

Dana 17.12.2019. godine, dostavljen je podnesak JP Elektrprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Elektrodistribucije Tuzla, Poslovna jedinica distribucije Tuzla broj: 03-5-12-30331/2019 od 12.12.2019. godine (zaprimljen pod brojem: UP 03-26-2-018-10/19) u kojem se, između ostalog, navodi da svi krajnji kupci električne energije imaju mogućnost privremenog/trajnog isključenja sa distributivne mreže, bez obzira da li se radi o kolektivnim stambenim jedinicama (zgradama) ili samostojjećim objektima (kućama), te im za isto nije potrebna saglasnost ostalih stanara tog objekta. Krajnjim kupcima koji su privremeno ili trajno odjavljeni sa distributivne mreže, ne obračunava se i ne naplaćuje fiksni trošak za vrijeme trajanja privremene odjave.

3. Pravni okvir postupka

Konkurencijsko vijeće je u toku postupka primijenilo odredbe Zakona o konkurenciji, Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), kao i odredbe Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), u smislu člana 26. Zakona o konkurenciji.

Također, Konkurencijsko vijeće je uzelo u obzir i odredbe Zakona o komunalnim djelatnostima („Službene novine TK“ broj 11/05, 7/07, 8/12 i 14/13) (u daljem tekstu: Zakon o komunalnim djelatnostima), Zakona o zaštiti potrošača Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 25/06 i 88/15) (u daljem tekstu: Zakon o zaštiti potrošača u BiH), Odluku o snabdjevanju Grada toplinom energijom, Opšte uslove za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske enrgije ,Tehnički uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske enrgije, Tarifni pravilnik za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuka toplinske energije, sve interne odluke donesene dana 05.01.2010. godine pod brojem: 01-5439-2010/II-VNR-1.

Konkurencijsko vijeće u skladu sa članom 43. stav (7) Zakona u svrhu ocjene datog slučaja može koristiti sudsku praksu Evropskog suda pravde i odluke Evropske komisije.

4. Relevantno tržište

Relevantno tržište, u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 33/10) čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne karakteristike, kvalitet, namjenu, cijenu ili način upotrebe.

Prema odredbi člana 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno geografsko tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini relevantne usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Članom 4. stav (1) tačka 3) Zakona o komunalnim djelatnostima propisano da se pod snabdjevanje toplotnom energijom podrazumjevaju poslovi proizvodnje i distribucije toplotne energije (pare, vrelе vode, tople vode, sanitarne tople vode i sl.) mrežom do podstanice korisnika, uključujući i podstanicu, odnosno glavni zaporni ventil ili zajednički mjerni instrument kod objekata kolektivnog stanovanja, odnosno mjerni instrument korisnika.

Članom 2. Odluke o snabdjevanju Grada toplotnom energijom je predviđeno da je snabdjevanje grada toplotnom energijom komunalna djelatnost od posebnog društvenog interesa, te da obavljanje te djelatnosti vrši javno preduzeće kojem je, u skladu sa zakonom kojim je uređena oblast komunalnih djelatnosti, nadležni organ povjerio obavljanje ove djelatnosti.

Privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla je registrovan za djelatnost distribucije toplotne energije koju i obavlja, te je na osnovu navedenog, Konkurencijsko vijeće u predmetnom postupku odredilo relevantno tržište proizvoda distribucija/snabdjevanje toplotnom energijom.

Obzirom da se snabdjevanje toplotnom energijom vrši na području Grada Tuzla, relevantno tržište u geografskom smislu je utvrđeno kao geografsko područje Grada Tuzla.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odredilo da je relevantno tržište predmetnog postupka, tržište distribucije/snabdjevanja toplotnom energijom na području Grada Tuzla.

5. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja svih relevantnih činjenica, dokaza i dokumentacije dostavljene od stranaka u postupku, kao i podataka kojima raspolaže Konkurencijsko vijeće, utvrđeno je slijedeće:

- da je privredni subjekt „Centralno grijanje” d.d. za distribuciju toplotne energije Tuzla registrovan u Općinskom sudu Tuzla pod matičnim brojem:1-294, osnivač subjekta upisa je Grad Tuzla, ul. ZAVNOBIH-a br.11. Udio osnivača u kapitalu iznos u procentima 51% Grad Tuzla, 49% dioničari prema evidenciji Registra vrijenosnih papira. Pretežna registrovana djelatnost subjekta upisa je proizvodnja i snabdjevanje parom i klimatizacija. Rješenjem kantonalne agencije za privatizaciju br. 19/01-021-2920/2001 od 14.06.2001 godine odobren je upis izvršene privatizacije u sudski registar JKP „Centralno grijanje“Tuzla od 100% kapitala prije privatizacije, 49% je privatizovano i prodato u procesu javne prodaje dionica, a 51% je neprivatizovani državni kapital.
- Da je Centralno grijanje d.d. Tuzla jedini subjekt koji vrši isporuku toplotne energije sistemom daljinskog grijanja, i da je zona toplifikacije definisana kao uži dio grada Tuzla gdje spadaju svi kolektivni stambeni objekti i dio individualnih stambenih objekata. Ukupan broj korisnika centralnog grijanja je 23.203 korisnika, od čega su 21.352 domaćinstva, 1.694 privreda i 157 ustanove.
- Članom 4. stav 1) tačka (3) Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da se pod snabdjevanje toplotnom energijom podrazumjevaju poslovi proizvodnje i distribucije toplotne

energije (pare, vrele vode, tople vode, sanitarne tople vode i sl.) mrežom do podstanice korisnika, uključujući i podstanicu, odnosno glavni zaporni ventil ili zajednički mjerni instrument kod objekata kolektivnog stanovanja, odnosno mjerni instrument korisnika;

- Član 15. stav 1) Zakona o komunalnim djelatnostima propisuje da je korisnik komunalne usluge dužan davaocu komunalne usluge platiti utvrđenu cijenu komunalne usluge;
- Član 16. stav 3) Zakona o komunalnim djelatnostima propisuje da korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozio kvalitet korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno uticalo na okoliš;
- Članom 17. Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da su davalac i korisnik komunalne usluge dužni usaglasiti prije početka korištenja usluge sve elemente pružanja određene komunalne usluge (prava i obaveze davaoca i korisnika usluge, te druga bitna pitanja) i o tome zaključiti ugovor.
- Članom 21. stav 1) Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da visinu cijene i način plaćanja komunalne usluge određuje davalac usluge uz prethodnu saglasnost opštinskog vijeća.
- Da je članom 2. Odluku o snabdjevanju Grada toplotnom energijom predviđeno da je snabdjevanje grada toplotnom energijom komunalna djelatnost od posebnog društvenog interesa, te da obavljanje te djelatnosti vrši javno preduzeće kojem je u skladu sa zakonom kojim je uređena oblast komunalnih djelatnosti, nadležni organ povjerio obavljanje ove djelatnosti.
- Da je na osnovu člana 113. Statuta Centralno grijanje d.d. Tuzla, Nadzorni odbor na sjednici održanoj dana 05.01.2010. godine usvojio akt broj: 01-5439-2010/II-VNR-1, „Opšti uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske enrgije“ (u daljem tekstu: Opšti uslovi), te da je na ovaj akt Opštinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010. godine, dalo saglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1.
- Član 29. Opštih uslova propisuje:
 - „(1) Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema bez saglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije.(Tarifna grupa I.2 i II.3)
 - (2) Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sistema dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.
 - (3) Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem nije data saglasnost distributera toplinske energije za izdvajanje iz toplinskog sistema, može u roku od 15 dana od dana prijema odluke o nedavanju saglasnosti izjaviti žalbu Nadzornom odboru.
 - (4) Rješenje Nadzornog odbora je konačno.
 - (5) Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pismenom obliku. (Tarifna grupa I.1)“
- Član 30. Opštih uslova propisuje:
 - „(1) Ovlašteni predstavnik kupca na zajedničkom mjerilu toplinske energije može na osnovu odluke suvlasnika stambene i/ili poslovne zgrade od distributera toplinske energije zatražiti preraspodjelu količine isporučene toplinske energije za pojedinog kupca (prazan stan, nedovoljna temperatura usljed greške na unutrašnjim instalacijama, proširenje stambenog prostora ili poslovnog prostora i slično). (Tarifna grupa I.2 i II.3)

- (2) Distributer toplinske energije dužan je udovoljiti zahtjevu ovlaštenog predstavnika iz stava (1) ovog člana ukoliko za to postoje tehnički uslovi.
- (3) Distributer toplinske energije dužan je o zahtjevu ovlaštenog predstavnika iz stava (1) ovog člana donijeti odluku u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva.“
- Član 41. Opštih uslova propisuje slijedeće:
 - „(1) Tarifni kupac na zasebnom obračunskom mjerilu toplinske energije može pisanim putem podnijeti zahtjev za raskid ugovora o snabdijevanju tarifnog kupca i zatražiti izdvajanje iz toplinskog sistema.
 - (2) Postupak izdvajanja iz toplinskog sistema tarifnih kupaca iz stava 1. ovog člana provodi se uz saglasnost distributera toplinske energije u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, uz ispunjenje tehničkih uslova za izdvajanje iz toplinskog sistema.
 - (3) U slučaju zahtjeva za ponovno priključenje na toplinski sistem, kupac je dužan ishoditi novu energetska saglasnost i zaključiti novi ugovor o isporuci za to mjerno mjesto te platiti naknadu za priključenje.“
 - Član 74. Opštih uslova propisuje:
 - „(1) Iznos mjesečnih novčanih obaveza za tarifne kupce na zajedničkom mjerilu toplinske energije određuje distributer toplinskom energijom na osnovu mjesečne potrošnje, uvećano za stalnu mjesečnu naknadu, a raspodjeljuje ih i obračunava u skladu sa odredbama Tarifnog pravilnika.
 - (2) Iznos mjesečne novčane obaveze iz stava (1) ovog člana predstavlja račun za ugovorenu toplinsku energiju, s datumom dospijeca u roku od 15 dana od dana izdavanja računa.
 - (3) Po isteku obračunskog perioda, distributer toplinskom energijom na osnovu očitano mjerila toplinske energije izrađuje konačni obračun za utrošenu toplinsku energiju toga perioda i ispostavlja račun obračunskog perioda, a novčanu obavezu iz tog računa tarifni kupac dužan je platiti u roku od 15 dana od dana izdavanja računa.
 - (4) Račun obračunskog perioda određuje distributer toplinskom energijom na osnovu očitanih stanja mjerila toplinske energije, pomnoženih s tarifnim stavkama odabranog tarifnog modela i dodane stalne mjesečne naknade, a tarifni kupac dužan je novčanu obavezu iz ispostavljenoga računa platiti u roku od 15 dana od dana izdavanja računa. „
 - Na osnovu člana 113. Statuta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, Nadzorni odbor je na sjednici održanoj dana 05.01.2010. godine usvojio akt broj: 01-5439-2010/II-VNR-1, „Tehnički uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ (u daljem tekstu: Tehnički uslovi). Na taj akt je Općinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010. godine, dalo saglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1)
 - Tehnički uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije su uslovi koje moraju ispunjavati distributer, investitor, projektanti i izvođači radova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije za grad Tuzla.
 - Na osnovu člana 113. Statuta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, Nadzorni odbor je na sjednici održanoj dana 05.01.2010. godine usvojio akt broj: 01-5439-2010/II-VNR-1, „Tarifni pravilnik za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuka toplinske energije“ (u daljem tekstu: Tarifni pravilnik). Na taj akt je Opštinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010. godine, dalo saglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1).
 - Član 10. Tarifnog pravilnika potrošnja toplinske energije je podjeljena u tri tarifne grupe:
 - I tarifna grupa – domaćinstva
 - I.1. – domaćinstva, obračun po m²
 - I.2. – domaćinstva, obračun po MWh
 - II. Tarifna grupa- privreda

- II.1. – privreda do 3,5m visine, obračun po m²
- II.2. – privreda preko 3,5m visine, obračun po m²
- II.3. – privreda, obračun po MWh

- III. Tarifna grupa – ostali potrošači (npr. obrazovne ustanove, kulturne institucije, itd.) koji se posebnim odlukama svrstavaju u Tarifne grupe

- III.1. – ostali potrošači, obračun po m²
- III.2. – ostali potrošači, obračun po MWh“

- Član 11. Tarifnog pravilnika propisuje Tarifne stavke za pojedinačne tarifne elemente su:
 - cijena za zagrijavanje po m² grijne površine do 3,5m visine grijanog prostora za tarifnu grupu I.1 i III.1, (KM/m²)
 - cijena za zagrijavanje po m² grijne površine do 3,5m visine grijanog prostora za tarifnu grupu II.1, (KM/m²)
 - cijena za zagrijavanje po m² grijne površine preko 3,5m visine grijanog prostora za tarifnu grupu II.2, (KM/m²)
 - cijena za zagrijavanje po brojilu-kalorimetru (KM/MWh) za tarifnu grupu I.2, II.3 i III.2
 - cijena za jedinicu angažovane snage (KM/MW) za tarifnu grupu I.2- fiksni dio,
 - cijena za jedinicu angažovane snage (KM/MW) za tarifnu grupu II.3- fiksni dio.“
- Član 12. Tarifnog pravilnika propisuje da *Iznos* za cijenu grijanja po 1m² zagrijavanog prostora se izračunava tako što se površina (iz člana 5.) koja se zagrijava, množi sa brojem dana koji ulaze u obračun i utvrđenom dnevnom cijenom. Dnevna cijena dobije se dijeljenjem mjesečne cijene sa prosječnim brojem dana u mjesecu (30 dana). Tarifne grupe I.1, II.1, II.2 i III.1.“
- Član 13. Tarifnog pravilnika propisuje da se *Iznos* za cijenu grijanja prema brojilu-kalorimetru (Tarifna grupa I.2, II.3 i III.2) sastoji se iz dva dijela:
 - Iznos za količinu isporučene toplinske energije, koji se dobije tako da se broj isporučenih MWh množi sa cijenom za toplinsku energiju (KM/MWh).
 - Iznos za fiksni dio priključne snage (KM/MW/mj), koji se dobije tako da se vrijednost instalisane snage u MW množi sa jediničnom cijenom na godišnjem nivou i dijeli sa brojem mjeseci fakturisanja.“
- Član 16. Tarifnog pravilnika je propisao da se obračunavanje isporuke toplinske energije kod pojedinačnog potrošača vrši:
 - svrstavanjem potrošača u odgovarajuću tarifnu grupu,
 - obračunavanjem isporučenih količina toplinske energije prema važećoj cijeni.“
- Član 17. Tarifnog pravilnika propisuje da ako se više potrošača iste ili različite tarifne grupe snabdijeva toplinskom energijom preko zajedničkog potrošnog mjesta sa zajedničkim mjernim uređajem, isporučena toplinska energija obračunava se u skladu sa „raspodjelom“ troškova na tom potrošnom mjestu i odgovarajućom tarifnom grupom.
- Članom 18. Tarifnog pravilnika je predviđeno da se raspodjela troškova za isporučenu količinu toplinske energije može vršiti na sljedeće načine:
 - prema m², (Tarifna grupa I.2.1, II.3.1 i III.2.1)
 - prema instalisanoj snazi, (Tarifna grupa I.2.2, II.3.2 i III.2.2)
 - prema djeljiteljima, (Tarifna grupa I.2.3, II.3.3 i III.2.3)
 - prema internim brojlilima- kalorimetrima. (Tarifna grupa I.2.4, II.3.4 i III.2.4)“

- Prema članu 19. Tarifnog pravilnika potrošači zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu“ troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. U raspodjeli troškova se određuje udio u troškovima isporuke toplinske energije pojedinačnog potrošača, a zbir svih udjela mora iznositi 100 procenata. Raspodjelu troškova je moguće mijenjati samo uz pismenu saglasnost svih potrošača i uzima se u obzir sa prvim narednim obračunskim periodom. Ako potrošači ne podnesu distributeru „raspodjelu“ troškova iz prvog stava, distributer obračunava pojedinačnim potrošačima troškove isporuke toplinske energije u skladu sa podacima iz „raspodjele“ koji ima na raspolaganju, ali ako tih podataka nema, prema jednakim učešćima.
- U skladu sa članom 20. Tarifnog pravilnika isporučena količina toplinske energije se obračunava:
 - u slučaju obračunavanja prema toplinskom brojilu, količina isporučene toplinske energije obračunava se na osnovu vrijednosti očitanih sa toplinskog brojila, smještenog na mjernom mjestu u podstanici. Isporučena količina toplinske energije obračunava se mjesečno, odnosno kako je to određeno u ugovoru.
 - u slučaju obračunavanja prema m² grijne površine, obračun se vrši mjesečno prema broju dana grijanja, odnosno kako je to određeno u ugovoru.
- Da je na osnovu člana 21. Zakona o komunalnim djelatnostima („Sl. Novine TK“ broj 11/05) i člana 26 Statuta opštine Tuzla, („Sl. Glasnik opštine Tuzla“ broj 2/99, 9/00, 2/08), Opštinsko vijeće Tuzla na sjednici održanoj dana 15.12.2009. godine donijelo Odluku o davanju saglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge po MWh (u daljem tekstu: Odluka).
- Član 1. Odluke glasi:

„Daje se saglasnost na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge po MWh, broj 01-5439-2009-2 od 08.12.2009. godine, koja nakon izmjena, mjesečno po kategorijama iznosi:

 - domaćinstva 1,44 KM/m²;
 - kulturno-obrazovne institucije 1,44 KM/m²
 - privreda I 4,32 KM/m²
 - privreda II 6,48 KM/m²

i izmjene cijena usluge grijanja, po obračunskoj potrošnji izraženoj u MWh po kategorijama korisnika, koja iznosi:

 - domaćinstvo 61,80 KM po MWh
 - kulturno-obrazovne institucije 61,80 KM po MWh
 - privreda 61,80 KM po MWh

uz uslov da cijena utvrđene metodologije obračuna po MWh, ne smije biti veća od visine naknade obračunate u stavu 1. Odluke“
- Članom 2. Odluke je propisano da će se cijena usluge grijanja utvrđena u prethodnom članu primjenjivati od 01.01.2010. godine.
- Da Odlukom nije definisano koliko iznosi fiksni dio koji je predviđen da se plaća prema Tarifnom pravilniku;
- Da „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla ima dva tipska ugovora o isporuci toplotne energije koja zaključuje sa kupcima i to Ugovor o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog prostora i Ugovor o isporuci toplotne energije za zagrijavanje poslovnih prostora. Navedeni ugovori se razlikuju u dijelu kojim je definisan Obračun troškova za isporuku toplotne energije i način plaćanja u zavisnosti od toga da li je način obračuna isporučene energije i plaćanja po 1m² stambenog/poslovnog prostora ili po MWh stambenog/poslovnog prostora.

- Da su Ugovorom definisana prava i obaveze Isporučioca i Potrošača, obračun troškova za isporučenu toplinsku energiju, izmjene osnovnih elemenata ugovora, poremećaj u isporuci toplinske energije, trajanje ugovora i opšte odredbe;
- Da se ugovor zaključuje na neodređeno vrijeme, osim ako se kupac i distributer drugačije ne dogovore, a stupa na snagu danom obostranog potpisivanja, te da je predviđeno da distributer zadržava pravo jednostranog raskida ugovora, ukoliko se kupac ne ponaša u skladu sa ugovorenim i potpisanim obavezama, a štetne posljedice raskida snosi kupac. U tipskim ugovorima nije navedeno kada i pod kojim uslovima kupac može raskinuti ugovor o isporuci toplinske energije za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora;
- Da u Ugovoru stoji da je kupac saglasan da se u regulisanju međusobnih odnosa primjenjuju normativni akti distributera u situacijama koje nisu regulisane ugovorom i to „Opšti uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“, „Tarifni pravilnik za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ Tehnički uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“
- Da je Centralno grijanje na zahtjev Konkurencijskog vijeća dostavio određeni broj Ugovora o isporuci toplinske energije za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora koji su zaključeni sa fizičkim licima i pravni subjektima, te je uvidom u iste utvrđeno da se suštinski ne razlikuju od tipskih Ugovora o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog prostora i Ugovora o isporuci toplotne energije za zagrijavanje poslovnih prostora i da ni u njima nije predviđeno kada i pod kojim uslovima kupac može raskinut ugovor, te stoji da je kupac saglasan da se u regulisanju međusobnih odnosa primjenjuju normativni akti distributera u situacijama koje nisu regulisane ugovorom i to „Opšti uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“, „Tarifni pravilnik za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ Tehnički uslovi za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“;
- Da u je u posljednje tri godine Centralno grijanje Tuzla raskinulo ugovor o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora sa osamnaest korisnika koji su iz Tarifne grupe privreda;
- Da prema navodima Centralnog grijanja nije bilo zahtjeva za isključenje sa sistema centralnog grijanja iz tarifne grupe-domaćinstva obračun po metru kvadratnom, tarifnih kupaca I.2;
- da je u 2017. godni trideset tri korisnika centralnog grijanja iz kategorije Tarifna grupa 1.1 podnijelo zahtjev za isključenje sa sistema centralnog grijanja, u 2018. godni trideset jedan, odnosno dvanaest zahtjeva za isključenje sa sistema centralnog grijanja u 2019. godini;

Članom 9. stav (1) Zakona o konkurenciji je propisano da privredni subjekt ima dominantan položaj na relevantnom tržištu roba ili usluga, kada se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri nezavisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, uzimajući u obzir udio tog privrednog subjekta na tržištu, udio koje na tom tržištu imaju njegovi konkurenti, kao i pravne i druge zapreke za ulazak drugih privrednih subjekata na tržište.

Član 9. stav (2) Zakona o konkurenciji pretpostavlja da privredni subjekt ima dominantan položaj na tržištu roba ili usluga ako na relevantnom tržištu ima udio veći od 40,0%.

Član 2. stav (2) Odluke o definisanju kategorije dominantnog položaja, dalje razrađuje pojam dominantnog položaja, te određuje da privredni subjekat na relevantnom tržištu proizvoda ili usluga ima dominantan položaj, kada nema konkurenciju ili ako postojeća konkurencija nije značajna.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Centralno grijanje d.d. Tuzla jedini subjekt koji vrši isporuku toplotne energije sistemom daljinskog grijanja, i da je zona toplifikacije definisana kao uži dio grada Tuzla gdje spadaju svi kolektivni stambeni objekti i dio individualnih stambenih objekata, te je neosporan njegov dominantan položaj, zbog kojeg se može u značajnoj mjeri ponašati i djelovati nezavisno od svojih kupaca i potrošača, ali kao takav sam po sebi ne predstavlja zabranjeno konkurencijsko djelovanje.

U skladu sa članom 10. stav (1) Zakona o konkurenciji, zabranjena je svaka zloupotreba dominantnog položaja jednog ili više privrednih subjekata na relevantnom tržištu. Zloupotreba dominantnog položaja, u skladu sa odredbama člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji, posebno se odnosi na zaključivanje sporazuma kojima se uslovljava da druga strana prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nemaju veze s predmetom takvog sporazuma.

Naime, spornim članom 29. Opštih uslova propisano je:

„(1) Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema bez saglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije.(Tarifna grupa I.2 i II.3)

(2) Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sistema dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.

(3) Tarifni kupac iz stava 1. ovog člana kojem nije dana saglasnost distributera toplinske energije za izdvajanje iz toplinskog sistema, može u roku od 15 dana od dana prijema odluke o nedavanju saglasnosti izjaviti žalbu Nadzornom odboru.

(4) Rješenje Nadzornog odbora je konačno.

(5) Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline,u pismenom obliku.(Tarifna grupa I.1)“

U skladu sa odredbom stava (1) člana 29. Opštih uslova tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema bez saglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije.(Tarifna grupa I.2 i II.3).

Centralno grijanje d.d. Tuzla opravdanost ovog stava nalaze u članu 30. Tarifnog pravilnika prema kome potrošači sa zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu“ troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. U raspodjeli troškova se određuje učešće u troškovima isporuke toplinske energije pojedinačnog potrošača, a zbir svih učešća mora iznositi 100 procenata, te je raspodjela moguće mijenjati samo uz pismenu saglasnost svih potrošača, odnosno „*drugim riječima, potrošnja toplotne energije za cijelu zgradu sa zajedničkog mjerila mora se preraspodijeliti na ostale korisnike, a o tome moraju svi biti saglasni*“. Centralno grijanje d.d Tuzla je između ostalog navelo da izdvajanje nekoga od korisnika utiče na ostale korisnike u objektu odnosno na susjedne stanove/prostore, te da je za izdvajanje nekog tarifnog kupca potrebno da ostali kupci budu saglasni, jer će na taj način odobriti uticaj izdvajanja tog kupca i neće imati pravo da se žale distributeru toplotne energije zbog smanjenja nivoa zagrijavanja u njihovim stanovima, jer su bili saglasni sa izdvajanje, što Konkurencijsko vijeće nije uvažilo kao osnovan argument.

Ako uzmemo u obzir da je članom 34. Opštih uslova propisano da se Ugovor o snabdjevanju tarifnog kupca zaključuje između distributera toplinske energije i tarifnog kupca, to podrazumjeva da se sva prava i obaveze, kao i sam raskid ugovora tiču isključivo i samo ugovornih strana, odnosno Centralnog grijanja d.d. Tuzla i tarifnog kupca kao kranjeg korisnika. Centralno grijanje je nametnulo dodatni uslov korisniku svoje usluge da u slučaju da želi istu da otkáže, mora zavisti od „dobre volje“ ili interesa treće strane kako bi se taj ugovorni odnos raskinuo. Zahtjevanje od tarifnog kupca da za

raskid ugovora o isporuci toplotne energije zahtjeva saglasnost ostalih korisnika, jasno i nedvosmisleno predstavlja nametanje dodatnih uslova koji nemaju veze sa samim raskidom ugovora, što je prema odredbama Zakona o konkurenciji zabranjeno, odnosno predstavlja zloupotrebu dominantnog položaja prema članu 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji.

Prema stavu (2) spornog člana Opštih uslova, tarifni kupac kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sistema dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.

Privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla je u podnesku naveo da nema zahtjeva za isključenje od strane tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplotne energije iz tarifne grupe I.2-domaćinstva, dok je bilo zahtjeva za isključenjem podnesenih od strane tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplotne energije iz tarifne grupe II.3.1-Privreda, gdje se obračun vrši po MWh utrošene toplotne energije raspodjeljene po m² površine grijanja. Za tarifne kupce iz tarifne grupe broj I.2 i II.3 sa zajedničkog mjerila toplotne energije se ne ispostavljaju fakture nakon isključenja sa sistema centralnog grijanja obzirom da je Odlukom Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, utvrđena cijena usluge grijanja po obračunatoj potrošnji izraženoj u MWh po kategorijama korisnika, bez fiksnog dijela.

Prema podacima dostavljenim od strane privrednog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla u poslednjih tri godine je iz tarifne grupe II.3-privreda sa sistema centralnog grijanja isključeno osamnaest korisnika. Konkurencijsko vijeće je dana 22.04.2019. godine u cilju provjere navoda privrednog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla da isključenim korisnicima ne ispostavlja račune, uputilo zahtjev za dostavljanjem podataka prema šest od ukupno osamnaest trajno isključenih korisnika.

Konkurencijsko vijeće je zaprimilo Odgovor na zahtjev za dostavljanje podataka dana 05.05.2020. godine, zaprimljen pod brojem: UP 03-26-2-018-27/19, u kom se u bitnom navodi da je u skladu sa Ugovorom preuzeto plaćanje računa za centralno grijanje, te da je privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla ispostavljao račune za redovnu isporuku toplotne energije zaključno sa aprilom 2014. godine. Na zahtjev korisnika u jesen 2014. godine su odvojeni radijatori sa ogranka toplovodnih cijevi, te je prestala isporuka toplotne energije. Centralno grijanje d.d. Tuzla je to smatralo privremenom obustavom, na osnovu čega je u periodu od oktobra 2014. godine do aprila 2017. godine naplaćivao 30% vrijednosti računa od iznosa koji se plaćao kad se grijanje koristi. Poslovni prostor je od 28.09.2017. godine potpuno isključen iz sistema centralnog grijanja tako da su zavareni krajevi preostalih cijevi, što se smatralo raskidom ugovora, te poslije toga privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla nije ispostavljao nikakve račune. U Odgovoru na zahtjev za dostavljanje podataka zaprimljenom dana 15.05.2020. godine pod brojem UP 03-26-2-018-28/19 navedeno je da nakon isključenja sa sistema centralnog grijanja, privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla nije ispostavljao račune za naplatu ostalih troškova. Konkurencijsko vijeće je dana 18.05.2020. godine zaprimilo Odgovor na zahtjev broj: UP 03-26-2-018-29/19 u kom je istaknuto da je ugovor o isporuci toplotne energije raskinut na inicijativu korisnika usluge, te da nije bilo nikakvih pravnih nesuglasica kao ni slučajeva dostavljanja računa za neisporučenu toplotnu energiju.

U skladu sa članom 33. stav (2) Zakonom o zaštiti potrošača u BiH, ekonomske usluge od opšteg interesa u koje spada isporuka toplotne enrgije su u režimu ugovornog odnosa i naknada za iste se plaća na osnovu stvarnih isporuka očitanih na brojilu potrošača prema članu 35. istog zakona. Naime, raskidom ugovora prestaju postojati obaveze za ugovorne strane, pa tako nije osnovano da se raskidom i nepostojanjem ugovora jednoj strani nameće dodatna obaveza u smislu neograničenog trajanja plaćanja usluge koja se ne koristi.

Konkurencijsko vijeće u toku postupka nije utvrdilo da se odredba stava (2) člana 29. Opštih uslova, u praksi primjenjuje i da ista ima posljedicu za krajnjeg korisnika u smislu da se nameće obaveza plaćanja usluge i nakon raskida ugovora, ali ova odredba je sama po sebi u suprotnosti sa Zakonom o konkurenciji i kao takva predstavlja zloupotrebu dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka d) Zakona i treba da se briše iz člana 29. Opštih uslova.

U skladu sa stavom (5) spornog člana 29. Opštih uslova Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pismenom obliku. (Tarifna grupa I.1)

Kokurencijsko vijeće je u toku postupka utvrdilo da je u posljednje tri godine (2017-2019), privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla, imao 76 zahtjeva za isključenje sa sistema centralnog grijanja od strane korisnika iz Tarifne grupe I.1, te da je najveći broj zahtjeva podnesen iz razloga jer se stambena jedinica ne koristi, da žive u inostranstvu i da su jednom godišnje tu, da nisu u mogućnosti više plaćati uslugu grijanja, da se stan ne koristi zbog ostavinskog postupka, itd. Nadalje je u pojedinim zahtjevima za isključenje sa sistema centralnog grijanja traženo da se, ako već ne postoji mogućnost isključenja, omogući umanjeni iznos plaćanja ili da se ugradi individualni mjerni instrument kojim bi se mjerila količina utrošene toplotne energije.

Uvidom u dokumentaciju koju je dostavio privredni subjekt Centralno grijanje d.d Tuzla, utvrđeno je da je svaki zahtjev bez izuzetka odbijen uz obrazloženje da je članom 29. Opštih uslova za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuke toplinske energije propisano da se Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje koje predstavlja energetska cjelinu ne može izdvojiti iz toplinskog sistema, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pisanom obliku. Nadalje, zahtjevi su odbijeni i u dijelu kojim se traži umanjeno računa zbog nekorištenja stana, jer umanjeno računa nije predviđeno normativnim aktima Centralnog grijanja d.d. Tuzla i u istim nema uporište. U pogledu dijela zahtjeva koji se odnosio na ugradnju individualnog mjernog instrumenta, Centralno grijanje d.d. Tuzla je u bitnom navelo da je u skladu sa članom 35. Zakona o potrošačima u BiH izvršilo dopunu normativnih akata kako bi omogućili da svaki korisnik grijanja ima pravo da uslugu grijanja plaća prema vlastitoj potrošnji uz prethodno ispunjene tehničke uslove propisane u navedenim aktima. Da bi se ostvarilo to pravo, a u skladu sa Opštim i tehničkim uslovima za priključenje na sistem daljinskog grijanja, potrebna je pismena saglasnost svih kupaca sa zajedničkom mjestu potrošnje o prelasku na obračun prema utrošenoj energiji, na obračunskom brojiću postavljenom u toplinskoj podstanici. Ukoliko svi kupci ne izvrše ugradnju individualnih mjerila, na dostavljenoj saglasnosti potrebno se izjasniti o načinu raspodjele toplinske energije za potrošače koji nisu ugradili mjerila.

Vežano za dostavljenu presudu Općinskog suda u Tuzli broj: 32 0 P 229097 15 P od 18.08.2015. godine, kojom je odbijen zahtjev tužitelja (...)*¹, podnesen protiv privrednog subjekta Centralno grijanje d.d Tuzla, radi raskida ugovora o isporuci toplinske energije za zagrijavanje stambenog prostora, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da ista nije relevantna za predmetni postupak utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja.

U toku postupka privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla, je sa ciljem da argumentuje primjenu spornog stava (5) člana 29. Opštih uslova, pozivao se na član 16. stav (3) Zakona o komunalnim djelatnostima koji kaže da korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozio kvalitet korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno uticalo na okoliš. Obzirom na navedeno, Konkurencijsko vijeće je zatražilo da se navede koji je to slučaj u praksi na koji će se opravdano moći primjeniti odredbe člana 16. stav (3), te da li se po svakom zahtjevu za otkazivanje grijanja vrši ocjena tehničkih mogućnosti.

U svom odgovoru na traženo (podnesak broj: UP 03-26-18-12/19 od 30.01.2020. godine), privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla u bitnom navodi „...Svi stanovi su obuhvaćeni zagrijavanjem i u proračunu toplotnih gubitaka nema gubitaka između stanova, jer su to sve prostori koji se zagrijavaju na istu sobnu temperaturu. Ukoliko bi se dozvolilo isključenje pojedinih stanova u energetska cjelinu

¹ (...)*- podaci predstavljaju poslovnu tajnu

morala bi se uraditi izmjena projekta instalacije centralnog grijanja i izolovati zajednički zidovi prema susjednim stanovima, kao da su vanjski, te izolovati vertikale u tim stanovima, a radijatorske veze kod vertikale izrezati i blindirati. U tom slučaju u izmjenjenim uslovima proračuna toplinskih gubitaka u susjednim stanovima, uz proračun isključenih stanova kao negrijanog prostora, doći će do povećanja toplotnih gubitaka i instalisane toplinske snage, odnosno potrebe za radijatorima više snage. U slučaju da su u stanovima koji se nastavljaju zagrijavati postavljeni člankasti radijatori, isti bi se morali proširiti određenim novoproračunatim brojem članaka, a ukoliko su postavljeni pločasti radijatori, isti bi se morali zamjeniti radijatorima veće snage. Problem bi nastupio ako se korisnik koji plaća zagrijavanje svog stana po površini grijanja na standardne uslove žalio na smanjen kvalitet zagrijavanja zbog isključenja susjednog ili susjednih stanova, a distributer tu ne bi mogao uraditi ništa osim da pregrijava kompletan objekat, smanji energetske efikasnost toplinske podstanice i na taj način smanji i kapacitet mogućih priključenja ostalih objekata na sistem daljinskog grijanja, što je veliki trend trenutno u borbi za smanjenja aerozagađenja u gradu Tuzla. Osim toga to bi bilo u suprotnosti sa članom 16. stav (3) Zakona o komunalnim djelatnostima TK....“

U podnesku od 17.02.2020. godine, privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla navodi da je član 16. stav 3. Zakona o komunalnim djelatnostima primjenjiv na sve stanove/prostore u jednoj energetske cjelini, gdje se sa istog cirkulacionog kruga iz podstanice snabdijevaju grijna tijela energijom, odnosno svakim otkazivanjem bi se ugrozio nečiji kvalitet zagrijavanja. U nekim primjerima npr. potkrovlja bio bi uticaj na manje korisnika, ali se mora prepraviti mreža zbog odzračivanja instalacije i to može uticati na onemogućenje cirkulacije na pojedinim vertikalama za cijeli objekat (primjer velikog broja objekata i instalacije grijanja u kupatilima).

Radi jasnije slike u pogledu tehničkih uslova i same infrastrukture kojom se toplotna energija dovodi do krajnjeg korisnika, Konkurencijsko vijeće je od Centralnog grijanja d.d. Tuzla zatražilo da pojasni da li postoji razlika u infrastrukturi odnosno instalacijama/cijevima za tarifne grupe I.1.(obračun prema m²) i I.2, II.3. (obračun prema MWh-prema instalisanoj snazi), na šta je odgovoreno: *„Da razlika u infrastrukturi za korisnike tarifnih grupa I.1, I.2 i II.3 ne mora biti ukoliko se raspodjela vrši: prema m², prema instalisanoj snazi i prema djeljiteljima. Ako se pak raspodjela vrši - prema internim brojlilima - kalorimetrima za svaki stan/prostor onda postoji razlika i zajedničke vertikale su u javnoj površini (stubištu) i na njima su ugrađena po projektu mjerila toplotne energije za svaki stan/prostor“*

Obzirom da se prema članu 29. stav (1) Opštih pravila, tarifni kupci iz tarifne grupe I.2 i II.3 (obračun prema MWh-prema instalisanoj snazi) mogu izdvojiti iz sistema ukoliko dobiju saglasnost ostalih korisnika, te da prema stavu (5) istog člana tarifni kupac iz tarifne grupe I.1.(obračun prema m²) se ne može izdvojiti/isključiti sa sistema dok se ne izdvoje svi kupci unutar cijele grupe, uzevši u obzir da razlike u infrastrukturi za korisnike tarifnih grupa I.1 i I.2, II.3 *ne mora biti* ukoliko se raspodjela vrši: prema m², prema instalisanoj snazi i prema djeljiteljima, odnosno da razlika postoji kod korisnika kojima se raspodjela vrši prema internim brojlilima, dovodi se u pitanje argumentacija Centralnog grijanja da su tehnički uslovi odnosno same instalacije jedan od razloga zbog kojih se tarifni kupac iz tarifne grupe I.1 ne može isključiti sa sistema centralnog grijanja u koliko se i ostali ne isključe.

Nadalje je privredni subjekt Centralno grijanje d.d Tuzla naveo da se po svakom zahtjevu vrši ocjena tehničkih mogućnosti, i da je u većini slučajeva moguće izvesti isjecanje i blindiranje veza za grijna tijela, te da se konsultuje projektna dokumentacija kako bi se utvrdilo da li postoji uticaj na povećanje toplotnih gubitaka za ostale susjedne korisnike direktno, a za okolinu indirektno.

Prema dokumentaciji dostavljenoj uz zahtjeve za isključenje sa sistema centralnog grijanja za tarifne kupce iz tarifne grupe I.1, niti jedan od 76 zahtjeva za isključenje sa sistema centralnog grijanja ne sadrži dokaz o tome da je privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla izvršio provjeru tehničkih uslova i da zbog istih nije udovoljeno zahtjevu, nego se u svakom bez izuzetka apriori kao razlog za odbijanje zahtjeva za isključenje sa sistema centralnog grijanja, navode odredbe člana 29. stav (5) Opštih uslova, odnosno da se ne mogu isključiti osim ako ne izvrše isključenje svi kupci. Navedeno je jasan pokazatelj da se odredba člana 16. stav (3) Zakona o komunalnim djelatnostima koristi kao

uporište za primjenu spornog člana 29. stav (5) Opštih uslova, kako u odnosu sa korisnicima usluge centralnog grijanja, tako i u postupku pred Konkurencijskim vijećem. Međutim, kada se u praksi, zbog zahtjeva za isključenje sa sistema centralnog grijanja, ukaže potreba za provjerom postojanja tehničkih mogućnosti, privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla ne utvrđuje postojanje istih.

Primjena odredbe člana 29. stav (5) Opštih uslova kojom se Tarifni kupac (Tarifna grupa I.1) na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sistema, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, dovela je do apsurdna da tarifni kupac i pored činjenice da ne živi u stanu i da uslugu grijanja ne koristi, a što je prema dostavljenim zahtjevima uglavnom razlog za podnošenje zahtjeva za isključenje, istu mora da plaća kao i svaki drugi tarifni kupac koji zaista tu uslugu u punom kapacitetu tokom cijele grijne sezone koristi.

Ugovor o snabdjevanju tarifnog kupca se zaključuje između distributera toplinske energije i tarifnog kupca. Sam predmet ugovora, prava i obaveze koje proističu iz ugovora, kao i raskid ugovora bilo od strane distributera toplinske energije ili tarifnog kupca, ni u kom slučaju ne mogu biti uslovljeni „voljom“ treće strane, jer treća strana u samom ugovornom odnosu ni ne postoji i kao takva ne može ni biti odlučujući faktor u ostvarivanju nekog prava iz ugovora, a naročito prava tarifnog kupca da otkáže uslugu korištenja centralnog grijanja. Ovakav uslov, raskid ugovora praktično čini nemogućim i stvara finansijsku obavezu samo za jednu stranu, te ravnopravnost ugovornih strana dovodi u pitanje. Privredni subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla, primjenom člana 29. stav (5) Opštih uslova, zloupotrebljava dominantan položaj na način da se korisnik usluge centralnog grijanja, odnosno tarifni kupac iz tarifne grupe I.1., uslovljava da prihvati dodatne uslove koji po svojoj prirodi nemaju veze sa predmetom ugovora.

Slijedom navedenog, privredni subjekt „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, primjenom člana 29. Opštih uslova, kojim se predviđaju uslovi izdvajanje tarifnog kupca iz toplinskog sistema, te obaveza plaćanja svih troškova osim troškova energije za tarifne kupce nakon izdvajanja iz toplifikacionog sistema, zloupotrebljava dominantan položaj na tržištu distribucije toplotne energije u Gradu Tuzla, na način da uslovljava drugu stranu da prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom sporazuma, u skladu sa odredbama člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 1. i 2. dispozitiva ovog Rješenja.

6. Novčana kazna

U smislu člana 48. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda privrednog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se privredni subjekt, ako zloupotrijebi dominantan položaj na način propisan odredbama člana 10. Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izricanja visine novčane kazne uzelo u obzir namjeru te dužinu trajanja povrede Zakona o konkurenciji, kao i posljedice koje je ista imala na tržišnu konkurenciju, u smislu člana 52. Zakona o konkurenciji.

Nadalje, polazeći od nesporno utvrđene činjenice da je Centralno grijanje d.d Tuzla zloupotrijebilo dominantni položaj, iz člana 10. stav (2) tačke d) Zakona o konkurenciji, u smislu člana 48. stav (1) tačke b) Zakona o konkurenciji, izrečena je novčana kazna u iznosu 20.000,00 KM (dvadesethiljada i 00/100 KM), što predstavlja (...) *% ostvarenog prihoda iz 2018. godine, koji je iznosio (...) *KM.

S obzirom na visinu izrečene novčane kazne, Konkurencijsko vijeće nije imalo prvenstveno za cilj kažnjavanje isključivo radi kršenja Zakona o konkurenciji, već da upozori Centralno grijanje d.d.

Tuzla na obavezu poštovanja pravila tržišne konkurencije utvrđenih odredbama Zakona o konkurenciji.

U slučaju da se izrečena novčana kazna ne uplati u utvrđenom roku ista će se naplatiti prinudnim putem, u smislu člana 47. Zakona o konkurenciji, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu navedeno Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tačkama 3. i 4. dispozitiva ovog Rješenja.

7. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda-Dražić

Dostaviti:

- **Centralno grijanje d.d. Tuzla**
- **a/a**